

Makale Geliş | Received: 05.02.2022
Makale Kabul | Accepted: 15.03.2022
Yayın Tarihi | Publication Date: 30.03.2022
DOI: 10.20981/kaygi.1068786

Deniz PAMUK

Arş. Gör. | Res. Assist.
Muş Alparslan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gerontoloji Bölümü, Muş, TR
Muş Alparslan University, Faculty of Health Sciences, Department of Gerontology, Muş, TR
ORCID: 0000-0001-9072-3728
dnzpmk@gmail.com

Bilge SALUR

Dr. | Dr.
ORCID: 0000-0001-8337-8583
bilgesalur9@gmail.com

Yaşlanma, Anlatı ve Otantisite

Öz: Yaşlanma süreci varoluşçu perspektiften yararlanan gerontologlara göre, bir yolculuk ve bu yolculuk neticesinde otantik oluşturma ulaşmanın hedeflendiği bir fenomen olarak yorumlanmaktadır. Anlatı ise, bu süreci somutlaştıran bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Antik Çağ'dan günümüze değin çeşitli düşünürler yaşam öyküsünün bireyin varoluşu ve otantisitesi üzerindeki etkisinden söz etmiştir. Bu çalışmada yaşlanma, anlatı ve otantisite arasındaki ilişki çeşitli bakış açılarından yararlanılarak varoluşçu perspektiften incelenmiştir. Anlatı, varoluşsal bir yolculuk olan yaşlanmayı zamansallık, öznelerarasılık ve geçiciliğini somutlaştırmada ve bireyin kendisine karşı doğru olması olan otantisiteye ulaşmada önemli bir işleve sahiptir. Yaşamın ve yaşlanmanın sürekli bir devinim halinde oluşu, anlatının da değişebilirliğini belirlemektedir. Bu nedenle, bireyin kendi yaşam öyküsünü gözden geçirmesi ve kabullenerek devam edebilmesi hem yaşlanmanın hem de anlatının öznel yapısı açısından oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlanma, Yaşlılık, Otantisite, Anlatı, Anlatı Kimliği, Varoluşçuluk, Gerontoloji.

Aging, Narrative and Authenticity

Abstract: According to gerontologists taking advantage of the existential point of view, aging is a journey and as it is interpreted as a phenomenon in which it is aimed to achieve authenticity as a result of this journey. Narrative, on the other hand, emerges as an element that embodies this process. Various thinkers from antiquity to the present have mentioned about the effect of the life story on the existence and authenticity of the individual. In this study, the relationship between aging, narrative and authenticity has been examined from an existential perspective using this point

of views. The narrative has an important function in embodying the temporality, intersubjectivity and transience of aging, which is an existential journey, and in reaching authenticity, which is the individual's being true to herself. The fact that life and aging are in constant motion determines the changeability of the narrative. For this reason, it is very important for the individual to review his own life story and continue with acceptance, both in terms of aging and the subjective structure of the narrative.

Keywords: Aging, Old Age, Authenticity, Narrative, Narrative Identity, Existentialism, Gerontology.

Giriş

Yaşlanma genellikle dışarıdan algılanmakta ve incelenmektedir ancak bireylerin bu süreçte gerçekleştirdiği eylemlerinin sebeplerinin yanı sıra, onları o eyleme götüren motivasyonlarını da bulmak gerektiğinden, yaşama atfedilen kişisel anlamların, yalnızca psikolojik değil ontolojik bir konu olarak da ele alınması gerekmektedir (Randall, 2019, s. 19). Bireyselleşmenin neticesinde her birey yaşlanma sürecinde kendi biyografisini oluşturmak durumunda kalmaktadır (Tufan, 2020, s. 18). Metaforlar, imgeler ve yaşam öyküleriyle ifade edilen yaşlanmaya yönelik kişisel anlamlar, yaşlanmayı bir fenomen olarak kavramada oldukça önemlidir (Kenyon vd. 1991; akt: Ruth ve Kenyon, 1996, s. 1-3). Varoluşçu perspektiften yararlanan gerontologlara göre, yaşlanma süreci yalnızca biyomedikal, ya da demografik perspektiften değil, ayrıca bireylerin kendi yaşlanmalarına atfettikleri anlam ve deneyimleri üzerinden, başka deyişle, varoluşçu boyutu da dikkate alarak incelenmelidir (Laceulle, 2018, s. 197). Bu durum, bir çeşit “varoluşsal ev ödevi” olarak yorumlanmaktadır (Schacter-Shalomi ve Miller, 1995; akt: Randall, 2019, s. 20).

Yaşlanma sürecinde yaşanan kayıplar ve karşılaşılan ölümler kişinin yaşamındaki varoluşsal sınırları görmesine ve ölümlerle beraber yaşamın sonluluğuna yönelik bir farkındalığa; bunun kaçınılmaz oluşu ise yaşamının ve bireysel varlığının değerini sorgulamasına, yaşam süreci içerisinde “kontrol sahibi olmadığı” hissine ve korkuya zemin hazırlayacak varoluşsal süreçlere neden

olabilmektedir. Tüm bunlar ise bireyi “ne için yaşıyorum?” “Şimdiye dek ne için yaşadım?” “İyi bir yaşam sürdürdüm mü?” gibi geriye dönük ve yaşamın anlamını bulmaya yönelik sorulara ulaştırabilmektedir. Ancak bulunan yanıt her ne olursa olsun öznel ve bu durum “varoluşsal savunmasızlık” olarak adlandırılmaktadır (Laengle, 2001). Laccelle (2017, s. 2). Savunmasızlık kavramı ileri yaşta daha çok fiziksel kırılma işareti olarak kullanılsa da anlam bulma, değerli hissetme gibi kavramlarla da ilişkilidir. Başka bir ifadeyle, yaşlanma, kişinin kendilik bilincine ilişkin sorgulamaları yapabileceği bir açıklığa da olanak tanımaktadır ve bu bağlamda kişinin anlam dünyasına katkıda bulunabilecek bir süreci işaret edebilmektedir. Fenomenolojik açıdan bakıldığında yaşlanma, zaman, somutlaşma¹ öznellik ve bireylerarasılığı² içermektedir (Sternad, 2021, s. 312). Bu nedenle tarihsel ya da kurgusal oluşuna bakılmaksızın, anlatılar bir gerçekliği temsil etmektedir ancak bu çoğunlukla insan gerçekliğidir (Carr, 1986, s. 19).

Tüm bunlardan anlaşılacağı üzere, yaşlanma esasen, oldukça öznel ve bireylerarası ilişkiler ağına dayanan bir sürecin fenomenolojisi olarak görülebilir. Bu nedenle de özel bir süreç olarak yaşlanma, kişinin benlik algısı ve otantik varoluşuna yaptığı etkisi bağlamında felsefi açıdan değerlendirilebilir. Bu bakımdan otantik olmak, kişinin kim olduğunun araştırılması ve ilk felsefi buyruk ‘Kendini bil’ ilkesi ile yakından ilişkili görünmektedir. Varoluşçuluk ise büyük ölçüde insan kimliğine yönelttiği sorunsallar ile yaşam felsefesine yakın durmakta ve yaşlılık, otantik varoluş ve benlik gibi tartışmalara uygun bir zemin sağlamaktadır.

Varoluşçu düşünörlere göre insanların dünyada bulunmaları anlamlı bir düzenden kaynaklanmamaktadır. Yine de insanlar anlamlı ve tutarlıyı bulmak için özlem duymaktadırlar; dünya onlara bunu sunmadığı için, bireyler kendi yaşamlarında kendi düzen ve anlamlarını aramak ve bulmak üzerine bireysel bir sorumluluk taşımaktadır. Buna göre iyilik haline ulaşmaları ve özgürlükleri de

¹ embodiement

² intersubjectivity

otantik bir varoluşla ilişki kurabilmelerine bağlıdır (Laceulle, 2018, s. 22-23). Bu anlamda varoluşçuluk, bireye odaklanması ve bireyin kim olduğunun, nasıl bir hayat yaşayacağını bireyin karar vereceği bir *yaratım* olarak görülmesi sebebiyle, otantik varoluş kavramına katkıda bulunmuştur. Bununla birlikte son derece öznel bir temele dayanan anlatı ise insanın bu ihtiyacına hizmet eder nitelikte değerlendirilebilir. Çünkü kişinin öz yaşam öyküsünden hareket eden bir anlatı deneyimi kişiye kim olduğunun ve zamanın muhasebesini yapmasına olanak tanımaktadır. Yaşam öyküsünün insan doğasının temelini oluşturması ve ayrıca varoluşsal ve spiritüel bir fenomen olması sebebiyle (Kenyon ve Randall, 2016, s. 27) bu çalışmada, otantisite ve anlatı varoluşçu gerontoloji perspektifinden incelenecektir.

Anlatı Kimliği ve Yaşlanma

Anlatı kimliği, otobiyografik geçmişi yeniden yapılandırır ve bireyin yaşamında belirli bir derecede bütünlük, amaç ve anlam sağlayacak şekilde geleceğin hayal edilmesinde işlev görür. Böylece bireyin yaşam öyküsü, epizodik anılarla öngörülen hedefleri, zaman içerisinde bütüncül bir şekilde birleştirerek kimlik oluşturulmasına katkı sağlamaktadır (McAdams, 2013, s. 233).

Yaşam öyküsünü anlatmanın bireyin kimliğini açığa çıkarmasına ilişkin işlevine Augustinus'un *İtiraflar*'ında rastlanabilir. Augustinus, bebeklik çağından çocukluk çağına geçişi anlatırken, anımsamanın ve anımsamada anlatının öneminden söz etmiş, dahası çocukluk çağına geçmesiyle bebekliğinin hiçbir yere gitmediği halde yok olduğunu belirterek zaman ve geçicilik kavramlarına temel atmıştır.³ Yine Augustinus, itiraflarının görünen hedefi her ne kadar Tanrı olsa da,

³ "Bebeklik çağım herhangi bir yere gitmemesine rağmen artık mevcut değildi. Artık konuşamayan yeni doğmuş bebek olmaktan çıkmış konuşan bir çocuk olmuştum. Bunu anımsıyorum ama konuşmayı nasıl öğrendiğimi daha sonra öğrendim. Nitekim büyükler bana konuşmayı, daha sonra alfabe'deki harfleri öğretmek için kullandıkları yöntemlere başvurmadan öğrettiler. Tanrım, bana verdiği akılla kendiliğimden öğreniyordum. İstediklerimin yerine getirilmesi için duygularımı mızızlanarak, bağırarak, inleyerek ya da çeşitli kol hareketleri ile ifade etmeye çalışıyor fakat

asıl nedeninin tanrı tarafından okunması olmadığını, hem okuyacak olan diğer insanların, hem de kendisinin önceki ve sonraki halleri arasındaki uçurumu fark edebilmeleri amacıyla yazdığını ifade etmiştir.⁴

Buna benzer bir biçimde Jean-Jacques Rousseau da *İtiraflar*'da yaşam öyküsünü yazarak, kim olduğunun araştırmasının bu yöntem ile ortaya çıkarılabileceğini öne sürmüştür. Rousseau tüm hayatını aslına sadık bir biçimde ortaya koymayı otantiklik projesi olarak sunmuştur. Rousseau'nun tüm hayatını şeffaf bir biçimde ortaya koymasının nedeni otantik bir benliğin nasıl olabileceğine dair örnek olmaktır (Salur, 2020, 32). Bu bağlamda otantisite, nesnel veya dışsal olana değil, öznel ve içsel yaşantıya dayanmaktadır. Dolayısıyla bu noktada anlatı, hakikatin nesnel bir doğrulaması ile ilişkili değil, bireysel olarak alımlanmış *hakikatin tasvirine* daha yakın durmaktadır.

Tüm bunlardan anlaşılabilceği gibi bireyin öznel yaşam öyküsü, kişinin kendini değerlendirmesine de olanak sağlamaktadır. Gençlikte belirli bir olaya yönelik atfedilen anlam, ileri yaşta farklılık gösterebilmektedir. Bu durumun nedeni, yaşam boyunca çeşitli rollerin edinilip bırakılması ve edinilen deneyimlerin miktarındaki artışla ilgili olarak yorumlanmaktadır ve anlatı kimliğinin "geçicilik" özelliği olarak ifade edilmektedir (Carr, 2016, s. 177). Anlatıdaki geçiciliğin en belirgin örneği yine Augustinus'un *İtirafları*'nda görülebilir. Onun buna ilişkin gözlemi, bir olayın yaşandığı zamanki duyguyu anımsamamıza rağmen, duyguyu tamamen o şekilde hissetmiyor oluşumuza yöneliktir.⁵ Augustinus, bunun için mide metaforu kullanmış ve anıların da bellekte

tümünü anlatamıyordum. İnsanlar bir nesneyi adlandırdıklarında ve o nesneye adını söyleyerek yaklaştıklarında onlar tarafından söylenen bu sözcüğün bu nesneyi belirtmek için kullanıldığını belleğime işliyordum." (Augustinus, s. 21).

⁴ Bütün bunları niye anlatıyorum? Tanrım, senin için değil herhalde. Ama bunları sana anlatırken, aslında bu satırları, okuyacak olanlar çok az sayıda olsalar da kendi ırkımdan olan insanlar için yazıyorum. Bunları yazmamın amacı ne? Hem kendimin hem beni okuyanların sana yakarırken buldukları derin o uçurumu fark etmesi için yazıyorum Pişmanlık içindeki bir yüreğin ve inanç içinde yaşamak isteyen bir kimsenin sesi, senin kulaklarına daha yakındır (S. 39).

⁵ Bir zamanlar sevinçli olduğumu şimdi sevinç duymadan da anımsayabilirim, bir zamanlar üzüntülü olduğumu üzüntü duymadan da anımsayabilirim; bir zamanlar korkmuş olduğumu şimdi

tıpkı geviş getirir gibi yeniden sindirildiğinden söz etmiş, Platonik anlamda anımsamanın, anların deneyimlendiği andaki duygu durumlarının dönüştürülmesiyle ilişkisi kurmuştur.⁶ Bu bakış açısında, Augustinus'un zamanın mevcudiyetini en belirgin ve canlı duyumsayışımızla bağlantılı olarak şimdiki zaman kipini önemseydiğini, geçmiş ve gelecek kiplerinin, aslında *geçmiş şimdiki zaman* ve *gelecek şimdiki zaman* olarak adlandırılmaları gerektiğini söylediğini anımsamamız gerekmektedir. Augustinus böyle söyleyerek, geçmiş anımsayışımızda, yaşamış olduğumuz deneyimin şimdiki zaman kipinde bir duygu durumu olarak hissedildiğini, daha sonra bu duygu durumunun yaşlanma süreci diyebileceğimiz yaşamımızdaki anlamlandırma farklılıklarının başka türlü duyumsamaya yol açabileceğini belirtmiştir. Geçmiş şimdiki zaman ile şimdiki zaman arasındaki sürede bir tür kesintisizlik hali varsayılsa bile, bizim ötekilerle birlikte oluşturduğumuz anlamlar *geçicilik* karakterindedir. Dolayısıyla Augustinus'un yaşam öyküsünü farklı duygu durumlarının geçiciliği bağlamında yorumladığı değişmeyen öznel bir kimliğin yerine bu değişimlerin etkisine açık bir anlatı kimliğinden söz ettiği öne sürülebilir. Gerontolog Randall (2019, s. 58) da bu durumu hikayelerin değişebilirliği olarak belirtmiştir. Kimliğimizi oluşturan hikâye sürekli olarak bir değişim halindedir, yeni bölümler eklenir, bölümlerin içerikleri değişir ve yeni karakterler hikâyeye eklenir.

Kenyon da (1996, s. 21,22; Kenyon ve Randall, 2016, s. 16) kişisel hikâye anlatımının dört unsuru olduğunu ifade ederek, anlatı kimliğinin oluşumunda bu unsurların etkisini vurgulamıştır. Bunlardan ilk üçü, toplumda politika ve güç ilişkilerini düzenleyen yapısal boyut; sosyal etkileşim ve anlamları içeren toplumsal boyut; güven, şefkat, sevgi, bağlılık ve aile gibi unsurlarda etkili olan bireylerarası boyut şeklindedir. Söz konusu üç boyut açısından

koru duymadan anımsayabilirim; kısacası bir zamanlar duyulan bir arzuyu, o arzuyu duymadan anımsayabilir insan. Kimi zaman da, tersine, geçmişteki üzüntülü bir zamanımı sevinçli, sevinçli bir zamanımı da üzüntüyle anımsayabilirim.

⁶ Belki de yiyecekler mideden geviş için geri getirildiği gibi anımsanın yardımı ile bu duygular evrilip çevrilip çıkarılıyor (s. 231).

değerlendirildiğinde hikâyenin ötekilerle *birlikte oluşturduğumuz anlamlarca* oluşturulduğu Augustinus'un geçicilik anlayışına yakın bir *özneler-arasılık* yapısında olduğu, değişmeyen bir öznelliğe ait olmadığı görülebilmektedir. Ancak Kenyon'un söz ettiği dördüncü boyut olan anlam boyutu, daha kişisel olan ve bir başkasına anlamlı gelip gelmeyeceği net olmayan öznel-bireysel bir boyuttur. Diğer üçünden tamamen bağımsız olmamakla beraber, bu boyutun ötekilerle birlikte oluşturduğumuz anlamları yorumlayarak, meta bir perspektifle, kendi biricik, özgün anlatı kimliğini oluşturmaya yöneldiğini söyleyebiliriz. Bu fenomenolojik-varoluşsal yönelimle hayvanlardan farklı olarak insanlar, yaşamlarında meydana gelen değişimler üzerinde etkisiz değildir ve öznel farkındalıkları, "dünyada var olma" anlayışlarını yorumlayarak ona kendisine özgü bir anlam boyutu katabilmektedir (Laengle, 2001; 211). Yaşlanma, bu fenomenolojik-varoluşsal yorumla kendi anlatı kimliğimizi oluşturma *zamanı* olarak görülebilir.

David Carr (2016, s.172) insan yaşlanmasını bir mobilyanın eskimesine benzetmiş ancak mobilyadan farklı olarak bizlerin "farkındalık" olarak adlandırılan bilinç ve deneyime sahip olduğumuzu belirtmiştir. İnsanlar, buldukları anın farkındadır ancak geçmişin ve gelmekte olan geleceğin farkındalığını da anılar ve beklentilerin etkisi ile yaşamaktadırlar. Bu farkındalık anlatı ile somut hale gelmektedir. Farklı zaman dilimleri arasındaki bu bağlantıyı Andrews (2014, s.5), Sartre'ın "henüz gerçek olmayan" kavramına atıf olarak göstermiştir ve buna "anlatısal hayal gücü" ismini vermiştir. Sartre'ın dolayısıyla bireyin yaşamına yönelik anlatısı, zamanlar arasında da (dün-bugün-gelecek) bağlantı kurmayı meydana getirmektedir.

Bununla birlikte, yaşlanma ve zaman arasında bir bağlantı bulunmakta ve bu bağlantı, anlatıya da ön tasarım olarak yansımaktadır. Zaman, tıpkı Heidegger'in belirttiği gibi, aynı yaşam bağlamını paylaştığımızda anlamlı oluşu gibi (Camcı, 2015) yaşlanmayı da etkilemektedir. Başka deyişle, felsefi açıdan zamansallık kavramı, bu kavrama belki de en derin katkıyı sağlayabilmeye olanak tanıyabilecek

olan yaşlanma ile dikkate değer bir ilişki içindedir. Çünkü yaşlanma süreci de zaman ile paralel ilerlemektedir ve zaman, birisinin “yaşlı” olduğunu ifade ederken kullanılmaktadır. Ancak anlatı söz konusu olduğunda, ayrıca bir ön tasarımı⁷ beraberinde getirmektedir.⁸ (Baars’a göre (2016, s. 69) bir kimsenin anlatısı incelendiğinde, örneğin doğrudan söz edilmese de çocuğunun yetişkin olduğunu ifade etmesi, kendisinin de yaşlandığını işaret etmektedir.

Zamanın bu kamusal anlamının ve öznelere arası ilişkilerdeki boyutundan farklı bir kavrayışı ise otantiklik açısından önemli bir noktayı işaret eder. Gündelik zaman içerisindeki yaşayışımız büyük ölçüde, zamanı öncelik ve sonralık ile bölmeye dayanmaktadır. Başka deyişle zamanı, gündelik zamanı kendi kişisel ilgi ve çıkarlarımız doğrultusunda, uzamsal bir zemin varmışçasına böler ve sınırlandırırız. Heidegger’in (2008; akt. Camcı, 2018) bakış açısına göre, yaşam içerisinde bizler zamanı bir sıra içerisinde algılamakta ve onu bir sıraya koymaktayızdır. Gündelik yaşam içerisinde yaşamdaki olanaklılığı dikkate alarak, öngörülerde bulunur ve somutlaştırılmış bir kronoloji dahilinde değerlendiririz. Ancak esasen zamanın kendisi bizim sınırlandırılışlarımızdan bağımsız olarak bütünlüğünü korumaktadır. Heidegger’in orijinal zaman olarak düşündüğü zamanın kendisi, esasen bizim tüm sınırlandırmalarımızın içinde yer almakta, bizim öncelik sonralık ilişkisi ile *böldüğümüz* zamanı kapsamaktadır. Buradaki problem ise, yaşamdaki amaçsallığımız sebebiyle bu bütünlüğü sezemeyen insanın yaşayıp gitmesinden ileri gelmektedir. Amaçsal bir yönelim ile kendi ilgi ve çıkarları doğrultusunda hareket eden insan, orijinal zamanı yani geçmiş, şimdi ve geleceğin birlikte kapsandığı o bütünsel zamanı *unutur*. Kendisini, gündelik işlerde ve ilgilerinde *yitirir*. Camcı’nın ifadesiyle;

⁷ prefiguration

⁸ Ön tasarım ile kastedilen, anlatı oluşturulduğu an belli ön varsayımların oluşması olarak anlaşılmalıdır. Örneğin Ahmet beyin oğlu akademisyen” cümlesi şimdiki zaman içerisinde Ahmet beyin oğlu akademisyense “yaşı büyüktür” (ön tasarım1), yaşı büyükse Ahmet bey “yaşlıdır” (öntasarım2) ortaya çıkarmaktadır. Başka deyişle, anlatıya döndüğü an Ahmet beyin uzun bir yaşlanma süreci (veya zamanı), babalık zamanı gibi zamanları geçirdiğini ifade eder.

“Biz modern insanlar, nedensellik bağıntısını yalnızca deneyimleyebildiğimiz üç boyutlu uzamın sınırlarında anlayabiliriz. Bir deneyimi diğerinden ayırıp kopararak, onun zamansal sürekliliğin ontolojik boyutunun içinde oluşundan yoksun bırakırız. Bir zaman diliminde meydana gelen bir şeyi, algıladığımız bir görünümü, bir sonraki görünüm ve meydana gelen şeyden koparır, aralarındaki süre-gidişi unuttur, ya da bilimsel hesap verebilirlik ve kesinlik adına unutmış gibi yaşarız” (Camcı, 2015)

İnsan, akli ve amaçsal yönelimleri içinde kendi zamanı ve kendi benliğinden bir bakıma kopmuştur. İşte yaşlılık, bu mesafenin kapanabileceği, orijinal zamanın duyumsanabileceği bir olanağı sunuyor görünmektedir. Camcı'nın dikkati çektiği gibi (2018, s. 3) yaşlılık ile akli, amaçsal doğasından, gündelik kaygılarından daha özgür olan kişi, zamanın üç boyutu da kapsayan doğasını hissetmeye ve otantik varoluşu ile ilişki kurmaya daha yakın durmaktadır. Çünkü Camcı'ya göre aylaklık da bir anlamda tüm zamansallıktan uzak varoluşun tam ortasında bulunmak olarak yorumlanması nedeni ile yaşam yolculuğunun tam ortasında olmaklık olarak anlaşılabilir bir bakıma yaşlılığa benzetilebilir. Bu durum yine Camcı'nın (2014, s. 148) örneklendirdiği gibi, saç tararken “orada oluş”un saç tarama eylemine dönük olduğu ve bunun farkındalığı ile tanımlanan yeni bir kategori haline gelmesi şeklindedir. Bu anlamda, “yaşlı olmak” da, yaşam içerisindeki akıştan ziyade belirli bir noktada yaş kategorisi ile ilgili gündelik deneyimler içerisinde anlamlandırılan ve kategorileştirilen bir durum olarak değerlendirilebilir.

Otantisite ve Yaşlanma

Otantisite “kendine karşı dürüst olmak”⁹ anlamına gelmektedir ve varoluşsal düşüncenin anahtar kavramlarından birisidir (Hughes, 2016, s. 62, 63). Otantisite'nin Hümanist Gerontoloji'de kullanımına geçmeden önce, kavramın tarihçesi ve kavrama yönelik bazı düşünürlerin yaklaşımlarını ele almak

⁹ True to yourself

gerekmektedir. Hem Platon hem de Aristoteles için benlik dış dünyanın gözünde toplumda iyi yaşamayı amaçlarken içsel deneyimlerinin penceresinden bakıldığında iyi bir yaşama ulaşmak adına kendisini bilmesi gerekmektedir (McAdams ve Cox, 2010, s. 160).

Kavramın başlatıcısı olarak kabul edilen Rousseau'ya göre (1984, s. 136; akt: Laceulle, 2018, s. 972) bireyin toplumsal ve doğal durumu arasında bir ayrım söz konusudur. Birey, topluma uyum sağladıkça kendisinden uzaklaşmaktadır. Bu nedenle Rousseau, otantikliğin kalabalıklar arasında yitirildiğini iddia ederek, insanın otantik olabilmesi için yalnızca kendi iç sesini dinlemesi gerektiğini vurgular. Bu bağlamda otantisite, son derece bireysel, kişinin duygu ve düşüncelerini dinlemesine dayanan bir süreçtir. Bununla birlikte, daha önce vurgulandığı gibi, Rousseau'ya göre, içsel olanın ifade edilmesi oldukça önemlidir; *İtiraf*lar ile öz yaşam öyküsünü anlatan düşünür, duygu ve düşüncelerinin tüm şeffaflığı ile ifade edilmesinin otantik bir varoluşa olanak tanıdığını iddia etmiştir.

Nietzsche ve diğer varoluşçu düşünürler ise bireyin yaşamını seçimlerle yönlendirmesinin önemini vurgulamıştır (Golomb, 1995; akt: Laceulle, 2018, s. 973). Heidegger (1962, s. 307; akt: Hughes, 2016, s. 63) için otantisite dünyada var olmanın doğasını doğru anlamaktır. Ölümün varlığını kabul etmek ise otantik varoluşa giden bir yoldur. Ancak Rousseau'nun aksine ona göre sosyal boyut da dikkate alınmalıdır. Baars (2016) bunu iyi yaşlanma ile bağdaştırmıştır. Laceulle (2018, s. 973) yaşlılıkta otantisite değerlendirilirken, kültürel ve bireysel anlatılar arasında bir uyumsuzluk ve bireysel anlamı olumsuz etkileyecek kalıp yargılar varsa bunun olumsuz etkileyebileceğinden, ancak karşı anlatılarla yeniden düzenlenebileceğinden söz etmiştir. Böylece karşı anlatı olarak adlandırılan hikâyenin dönüştürülmesi, anda kalmaya ve ölümlü yaşamı kabule yarar sağlayacaktır.

Gerontolog Gary Kenyon (1991) Gabriel Marcel'in *yürüyen insan* (homo viator) metaforu (1962) üzerinden yaşlanma sürecini bir yolculuk olarak ele almış

ve otantik yaşlanmaya giden yolu da bu metafor ile açıklamaya çalışmıştır. Yaşlanma süreci de yürüyen insan metaforuyla benzer boyutlara sahiptir. İlk olarak, yaşam yolculuğu bireyseldir ve bu bireysel deneyim bir diğer kimse tarafından tamamen anlaşılammamaktadır. İkinci olarak, *orada oluşu* içermektedir. Herhangi bir şeyin ortasındaiken orada bulunuruz ancak bu da tıpkı Heidegger'in (1962) zaman kavramı gibi bir geçicilik içermektedir (Kenyon, 1988;1996) Eğer geçicilik ve değişim söz konusu değilse bu durumda yaşlanma sürecinin olumsuz gittiğine yönelik değerlendirme yapılabilir. Üçüncü olarak yaşlanma süreci de yine yolculuk gibi opak bir niteliğe sahiptir. Yolun ilerisinde karşımıza ne çıkacağına ilişkin net bir bilgiye sahip değilizdir. Bununla birlikte yolculuk gibi yaşlanma süreci de sonludur ve bizler bu yolun ne zaman sonlanacağını bilemeyiz. Yine de yolun sonuna ulaşana dek çeşitli seçimlerle yolculuğu yönlendirme imkânımız bulunmaktadır. Söz konusu boyutlar dikkate alındığında, yaşlanan bireyin otantisiteye ulaşması için mevcut koşullarının ve eğer bir geri çekilme söz konusuysa bu geri çekilmenin isteyerek -otantik bir hisle mi- yoksa koşulların -örneğin toplumda yaygın yaşlılık algısı gibi- etkisiyle mi ortaya çıktığına dikkat etmek gerektiğini belirtmiştir. Bu nedenle, standart bir yaşam sonu hedefi olmasının yerine, yaşlanan bireyin kendi yaşamına dair yöneldiği yolun kendisi ile uyumlu şekilde olup olmadığının önemine vurgu yapmıştır.

Benzer şekilde Biggs (1999, s. 220) ileri yaşta otantisiteye ulaşmak için tüm yaşam seyrinin dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir. Özellikle yaş ayrımcılığı ve yaşlılığa yönelik olumsuz algılar, bireyin içsel ve dışsal dünyasında otantisiteye ulaşmasını engelleyici bir duruma neden olabilmektedir. Örneğin gençlik ve güzelliğe atfedilen değer, otantik yaşlanmanın önünde bir engel olarak görülebilmektedir. Yaşlanmanın bedensel işaretlerini gizleme gerekliliği, bu anlamda bireyin tıpkı varoluşçu düşünürlerin ifade ettikleri gibi, doğalarına aykırı davranma baskısını da meydana getirmektedir. Oysa Kaufman'ın (1986) yaş kimliği üzerine yaptığı bir çalışmada, katılımcıların kendilerine yönelik toplumsal yansıma olmaksızın "yaşlılık" kimliği diye bir şeye sahip olmadıkları böyle bir

gerçeklikle var olmadıkları yaşlılığın daha çok dışarıdan verili bir şey olduğu görülmüştür. Ancak, yine Kenyon'un (1991) yürüyen insan metaforu üzerinden yaptığı otantik yaşlanma yorumunda da olduğu gibi, görünüş ve içsel durum ile uyumlu olmamak da yine bireyin kendi içerisinde otantisiteyi sağlamasının bir yolu olarak görülebilir. Bu durum ise daha çok edinilmiş sosyal özgürlük olarak ifade edilebilir (Cecil vd. 2021, s. 11). Dolayısıyla otantik yaşlanma söz konusu olduğunda, yaşam toptan değerlendirilmeli ve Hughes'in (2016) ifade ettiği gibi, tüm yaşam öyküsü içerisinde "anlatısal bütünlük" olarak adlandırılan bir bütünlük bulunmalıdır.

Bu bağlamda, anlatı son derece öznel bir temele dayanması sebebiyle bireysel benlik araştırısında önemli bir yere sahip olabilir. Özellikle kendini arayış: *"Baars'ın dediği gibi, yaşlılığın kırılğanlığına karşın aşkınlık olanağına bağlı olduğunu, yaşlanmanın bir tür seçilmiş aylaklık (dignified idleness) halinde bu olanakla ilişkisini gösterir"* (Camcı, 2018,11). Başka deyişle, seçilmiş aylaklık yaşlılığın emeklilik, dinlenme ve boş zaman olarak görülmesinden çok etik temelli bir kaygıya işaret etmektedir. Zira Platon'dan itibaren felsefe etik-iyilik-adalet temelli bir söylem olduğuna göre, seçilmiş aylaklık, amaçlılığından kurtulmuş etik bir aşkınlığın alanıdır. Bu bağlamda da felsefi-varoluşçu bir anlama referans vermektedir. Seçilmiş aylaklıkta yaşlı, iyinin ve doğrunun ne olduğunu ve bu değerleri *kendinde amaç* olarak sorgulamaya olanak bulabilir. Bu bağlamda da anlamlı bir hayatın nasıl olduğuna dair varoluşsal sorgulamalara yönelebilir. Yaşlılığın ve yaşlanmanın zamansal açıdan sağladığı bu olanak, kişinin kim olduğunun araştırısı için de uygun bir zemin sağlayabilmektedir. Bu araştırı ise kişinin kendisine döndüğü, özellikle de geçmiş şimdi ve geleceği içine alan yaşam öyküsü anlatısında bulunabilir.

Sonuç

Çok yaygın olmamakla birlikte, otantisite kavramı varoluşçu bakış açısı ile gerontoloji alanında da incelenmekte olan bir kavramdır. Otantisite ve yaşlanmayı birlikte incelerken görülen en önemli noktalardan birisi, yaşam öyküsü ile bağlantılı oluşudur. Bireyin “kendisine karşı doğru” oluşu, şüphesiz söylemde dahi bir yaşam öyküsünü ve bu nedenle kim olduğunu dikkate almayı beraberinde getirmektedir. Yaşamın ve yaşlanmanın sürekli bir devinim halinde oluşu, anlatının da değişebilirliğini belirlemektedir. Bu nedenle, bireyin kendi yaşam öyküsünü gözden geçirmesi ve kabullenerek devam edebilmesi hem yaşlanmanın hem de anlatının öznel yapısı açısından oldukça önemlidir. Bu sebeple yaşlanmada otantisiteye bakıldığında, izlediği yol ne olursa olsun kendi “doğasına” ya da “varoluşuna” uygun şekilde yapıp yapmadığı dikkate alınması gereken bir noktadır.

Aging, Narrative, and Authenticity

Summary

Deniz PAMUK

Research Assistant
Muş Alparslan University, Faculty of Health Sciences, Department of Gerontology, Muş, TR
ORCID: 0000-0001-9072-3728
dnzpmk@gmail.com

Bilge SALUR

Dr. | Dr.
ORCID: 0000-0001-8337-8583
bilgesalur9@gmail.com

Introduction

According to gerontologists who use the existential perspective, the aging process should be examined not only from a biomedical or demographic perspective but also through the meanings and experiences that individuals ascribe to their own aging, in other words, taking into account the existential dimension (Laceulle, 2018, p. 197). This situation is interpreted as a kind of "existential homework" (Schacter-Shalomi and Miller, 1995; cited in Randall, 2019, p. 20).

Narrative Identity and Aging

Narrative identity reconstructs the autobiographical past and functions in imagining the future to provide a degree of coherence, purpose, and meaning to the individual's life (McAdams, 2013, p. 233). The functions of life storytelling to reveal the identity of the individual can be found in confessions of both St. Augustine and Rousseau. While describing the transition from infancy to childhood, Augustine talked about the importance of remembering and the narrative in remembering, moreover, he laid the foundations for the concept of temporality by stating that his infancy disappeared even though he went to childhood by reminiscence. Again, Augustine stated that although the apparent target of his confessions was God, his real reason was not being read by God, he wrote it so that other people who would read it, as well as himself, could realize the gap between his previous and later states. Similarly, Jean-

Jacques Rousseau wrote his life story in *Confessions* and claimed that the research of who he was can be revealed by this method. Rousseau presented his whole life faithfully as a project of authenticity. The reason why Rousseau transparently reveals his whole life is to be an example of how an authentic self can be (Salur, 2020, 32).

In this context, authenticity is based on subjective and internal experience, not on the objective or external. Therefore, at this point, the narrative stands closer to the depiction of individually received truth rather than an objective verification of the truth. In addition, while the subjective life story allows the individuals to evaluate themselves, it also shows a temporary feature with the roles gained and lost throughout life (Carr, 2016, p. 177) Therefore the story that forms our identity is constantly changing, new chapters are added, the contents of the chapters change and new characters are added to the story Randall (2019, p. 58). Again, Augustinus' statement that changes of feelings towards the same memory in different times is an example of this. Therefore, the narrative also includes temporality and prefiguration of the situation of a given moment (Camcı, 2015). In aging, temporality could be considered as a mutual element, because while aging is an ongoing process, during describing a situation at any time, we are also forming the situation of being of a certain age.

Authenticity and Aging

Authenticity means “being true with oneself” and is one of the key concepts of existential thinking (Hughes, 2016, p. 62, 63). According to Rousseau, who is accepted as the initiator of the concept (1984, p. 136; cited in Laceulle, 2018, p. 972), it is very important to express the inner; The thinker, who tells his own life story with confessions, claimed that expressing his feelings and thoughts with all his transparency allows for an authentic existence.

Nietzsche and other existential thinkers emphasized the importance of directing the individual's life through choices (Golomb, 1995; cited in Laceulle, 2018, p. 973). For Heidegger (1962, p. 307; cited in Hughes, 2016, p. 63), authenticity is to correctly understand the nature of existence in the world. Accepting the existence of death is a path to authentic existence. However, unlike Rousseau, according to him, the social dimension should also be taken into account. Baars (2016) associated this with good aging. Laceulle (2018, p. 973) mentioned that when assessing authenticity in old age, there is an inconsistency between cultural and individual narratives and if there are stereotypes that will negatively affect the individual meaning, this can negatively affect it, but can only be rearranged with counter-narratives. Thus, the transformation of the story, which is called the counter-narrative, will help to stay in the moment and accept mortal life.

Gerontologist Gary Kenyon (1991) handled the aging process as a journey through Gabriel Marcel's walking human (*homo viator*) metaphor (1962) and tried to explain the way to authentic aging with this metaphor. The aging process has similar dimensions to the walking human metaphor. First, the journey of life is individual and

this individual experience cannot be fully understood by anyone else. Second, it involves being there. We are there when we are in the middle of something, but this includes a temporality just like Heidegger's (1962) concept of time (Kenyon, 1988; 1996) If there is no temporality and change, then it can be evaluated that the aging process goes negatively. Thirdly, the aging process also has an opaque nature like travel. We do not have clear information about what will come before us on the road. However, like the journey, the aging process is also finite, and we do not know when this road will end. But, we have the opportunity to guide the journey with various choices until we reach the end of the road. Considering the aforementioned dimensions, he stated that it is necessary to pay attention to the current conditions of the aging individual in order to reach authenticity and, if there is a withdrawal, whether this withdrawal occurs voluntarily - with an authentic feeling - or due to the effects of conditions - such as the widespread perception of old age in the society. Therefore, instead of being a standard end-of-life goal, he emphasized the importance of whether the aging individual's path towards his own life is compatible with himself. Narrative, on the other hand, emerges as an element that embodies this process. Various thinkers from antiquity to the present have mentioned the effect of the life story on the existence and authenticity of the individual.

Conclusion

In this study, the relationship between aging, narrative, and authenticity has been examined from an existential perspective using this point of view. The narrative has an important function in embodying the temporality, intersubjectivity, and transience of aging, which is an existential journey, and in reaching authenticity, which is the individual's being true to herself. The fact that life and aging are in constant motion determines the changeability of the narrative. For this reason, the individual needs to review his own life story and continue with acceptance, both in terms of aging and the subjective structure of the narrative.

KAYNAKÇA | REFERENCES

- ANDREWS, M. (2014). *Narrative Imagination and Everyday Life*. Oxford: Oxford University Press.
- AUGUSTINUS. (2010). *İtiraflar*. (Ç. Dürüşken, Çev.) İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- BAARS, J. (2012). *Aging and the Art of Living*. Baltimore: The John Hopkins University Press.
- BAARS, J. (2016). Concepts of Time in Age and Aging. G. Scarre (Dü.) içinde, *The Palgrave Handbook of the Philosophy of aging* (s. 69-86). London: Palgrave Macmillan.
- BIGGS, S. (1999). The "blurring" of the life course: narrative, memory and the question of authenticity. *Journal of Aging and Identity*, 4(4), s. 209-221.
- CAMCI, C. (2014). Aynaya Nasıl Bakmalı? El Altındalık ve Kimliğin Ontolojik Olanığı. *Kaygı Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 23(1), s. 146-162.
- CAMCI, C. (2015). *Heidegger'de Zaman ve Varoluş*. Ankara: Bibliotech Yayınları.
- CAMCI, C. (2018). Aylaklık, Zamansallık ve Yaşlılık. *FLSF (Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi)*, 13(26), s. 1-12.
- CARR, D. (1986). *Time, Narrative and History*. Bloomington, Indianapolis: Indiana University Press.
- CARR, D. (2016). The Stories of Our Lives: Aging and Narrative. G. Scarre (Dü.) içinde, *The Palgrave Handbook of the Philosophy of Aging* (s. 171-185). London: Palgrave Macmillan.
- CECIL, V., PENDRY, L. F., SALVATORE, J., MYCROFT, H., & KURZ, T. (2021). Gendered ageism and gray hair: must older women choose between feeling authentic and looking competent? *Journal of Women & Aging*, x(x), s. 1-16.
- GOLOMB, J. (1995). *In search of authenticity: Existentialism from Kierkegaard to Camus*. New York: Routledge.
- HEIDEGGER, M. (2018). *Varlık ve Zaman*. (K. Ökten, Çev.) İstanbul: Alfa Yayınları.
- HUGHES, J. C. (2016). Physiology and Psychology of Aging: Should Aging Be Successful or Authentic. G. Scarre (Dü.) içinde, *The Palgrave Handbook of the Philosophy of Aging* (s. 49-68). London: Palgrave Macmillan.
- KAUFMAN, S. (1986). *The ageless self: Sources of meaning in late life*. Wisconsin: University of Wisconsin Press.
- KENYON, G. M. (1991). Homo Viator: Metaphors of Aging, Authenticity and Meaning. G. M. Kenyon, J. E. Birren, & J. J. Schroots (Dü.) içinde, *Metaphors of Aging in Science and the Humanities* (s. 17-36). New

York: Springer Publishing Company.

KENYON, G. M. (1996). The meaning/value of personal storytelling. J. E. Birren, G. M. Kenyon, J.-E. Ruth, J. J. Schroots, & T. Svensson (Dü) içinde, *Aging and Biography: Explorations in Adult Development* (s. 21-38). New York: Springer Publishing Company.

KENYON, G. M., & RANDALL, W. L. (2016). *Restorying Our Lives Personal Growth Through Autobiographical Reflection*. Fredericton: Preager Publishers.

LACEULLE, H. (2017). Virtuous ;Aging and Existential Vulnerability. *Journal of Aging Studies*, 43(2017), s. 1-18.

LACEULLE, H. (2018). Aging and ethics of authenticity. *Gerontologist*, 58(5), s. 970-978. doi:10.1093/geront/gnx037

LACEULLE, H. (2018). *Aging and Self-Realization: Cultural Narratives About Later Life*. Bielefeld: transcript Verlag.

LAENGLE, A. (2001). Old age from an existential-analytical perspective. *Psychological Reports*, 89(1), s. 211-215.

MARCEL, G. (1962). *Homo Viator*. New York: Harper and Row.

MCADAMS, D. P., & COX, K. S. (2010). Self and Identity across the Life Span. R. M. Lerner, M. E. Lamb, & A. M. Freund (Dü) içinde, *The Handbook of Life-Span Development* (s. 158-207). John Wiley & Sons.

RANDALL, W. L. (2019). *In Our Stories Lies Our Strenght Aging, Spirituality, and Narrative*. Kindle Direct Publishing.

RUTH, J. E., & KENYON, G. (1996). Biography in Adult Development and Aging. J. E. Birren, G. M. Kenyon, J. E. Ruth, & J. J. Schroots (Dü) içinde, *Aging and Biography: Explorations in Adult Development* (s. 1-20). Springer.

SALUR, B. (2020). Otantiklik Problemi ve Heidegger'de Otantikliğin Zamansallıkla Olan İlişkisi. Yayınlanmamış doktora tezi. .

SCHACHTER-SHALOMÍ, Z., & MİLLER, R. (1995). *From age-ing to sage-ing: A profound new vision of growing older*. New York: Warner.

STERNAD, C. (2021). When time becomes personal. Aging and personal identity. *Phenomenology and Cognitive Sciences*, 20(2021), s. 311-319. doi:10.1007/s11097-020-09726-7

TUFAN, İ. (2020). *Gerontolojiye Hazırlık Perspektifler, Teoriler, Yöntemler Üzerine Ön Bilgi*. Ankara: Nobel.